

Referat for arbejdsgruppen i Svartingedal Onsdag den 20. marts 2019

Til stede: Klaus, Kåre, Mads, Maria og Emilie (MEL og ENS fra Fugleværnsfondens sekretariat, FVF).

En nyryddet eng og 40 nye fuglekasser pryder reservatet og står klar til indflytning for naturreservatets beboere i 2019.

1/Siden sidst

Nyt fra Sekretariatet

Emilie (ENS) går på barsel i perioden 1. maj – 1. januar. Maria (MEL), der har arbejdet i fonden først som studentermedhjælper og siden arbejdet fuldtid 3 mdr. i Hannes stilling, varetager ENS' opgaver, mens hun er væk. MEL kender fonden og grupperne, og glæder sig til de mange nye spændende opgaver.

Fugleværnsfonden har i år fået tilsagn om midler til projektet Better BirdLIFE, der i samarbejde med 9 øvrige partnere skal sikre bedre forhold for en lang række af kystfugle. Helt konkret knytter projektet sig for Fugleværnsfondens vedkommende sig til Tryggelev Nor. Her udgør stenrev, yngleøer og græssede strandenge en del af de tiltag, der i de kommende 7 år skal forbedre forholdene for de 14 arter af kystfugle, som projektet er målrettet. Læs mere om projektet i årsskriftet og på fondens hjemmeside.

Nyt fra arbejdsgruppen/udførte opgaver

Arbejdsgruppen har haft to dage med rydning af rød-el på engen, og der mangler p.t. kun lidt enkelte steder. Det afskårne materiale er båret ud til kvasbunker i skovbrynet til glæde for fugle og anden fauna. Rydningen gentages i 2019, men forventes at være nemmere, da der kun skal ryddes for en enkelt vækstsæson.

Der er opsat 40 stk. fuglekasser i reservatet - 3 stærekasser, 6 mejsekasser, 3 til rødstjert og øvrige småfugle (fluesnapper m.fl.). Kasserne er markeret 0-39, og deres placering noteret.

Gruppen kunne godt bruge flere frivillige. Medlemmer af arbejdsgruppen opfordres til at invitere interesserede til arbejdsdagen i august. En arbejdsdag er en god måde at få et indblik i, hvad arbejdsgruppen laver og se dét at være frivillig an. Se desuden skema sidst i referatet.

2/Status for plejeplan

En ny plejeplan for Svartingedal udarbejdes i 2019 og forventes færdig i starten af 2020.

En detaljeret kortlægning af naturreservatet på artsniveau foretages ikke, men der inddrages al data fra BioBlitz, DOF-basen, fugleovervågningen m.m.

Arbejdsgruppen opfordres til at melde ind til MEL, hvis de har kendskab til truede, sjældne eller særlig sårbare artsfund i Svartingedal, gerne med konkret placering. ENS kontakter Jens C. med henblik på, at han

evt. kan bidrage med observationer af særlig flora, Kaare kontakter Morten T. med henblik på indberetning af insekter fra dalen.

Indtil den endelige plejeplan er på plads, arbejder vi med bekæmpelse af problemarter, sikrer stiføringen samt at holde engarealerne åbne.

3/ Status for formidling

Reservatfolderen for Svartingedal er kommet. Digger også digitalt på FVF's hjemmeside. Kassen med foldere står hos Mads sammen med turfolderne for 2019. Indtil der er opsat planchehalvtag med folderkasser, placeres folderne på steder, hvor der kunne være interesserede besøgende, fx turistkontoret i Rønne. Klaus foreslår desuden Natur Bornholm og turistkontorerne i Hasle og Allinge som oplagte steder.

Der søges p.t. om midler til opsætning af planchehalvtag, som vi håber kommer op i slutningen af 2019/ starten af 2020. Tegningerne er lavet, og alt ligger klar.

4/ Hegn og afgræsning 2019

Hegningen er ved at blive sat op og er næsten færdig.

Afgræsningen kommer til at foregå med en kombination af kvæg og geder. Gederne forventes at anvendes i en årrække for at hjælpe med "kratrydning" af engen og stenbruddet. Jan Seerup står for afgræsningen. ENS har medbragt skilte med oplysninger om dyreholder. Disse opsættes på indgangene til hegningen. Klaus melder sig til at sætte skiltene op – tak for det 😊.

Dyrene udbindes mellem 1. april og 1. maj, og indbindes tidligst 15. oktober. Der forventes at komme til at gå mellem 18-20 geder samt 4-6 kvæg. Antallet af dyr kan dog justeres over sommeren, da den aktuelle næring på arealerne er ukendt, og vind og vejr spiller en stor rolle for, hvor mange dyr der kan gå på arealet.

FVF er ansvarlig for hegn og drikkevand. Observerer I fejl på hegn eller får vi en tør sommer, hvor vandet svinder ind, må I meget gerne straks orientere MEL. Så tager hun hånd om dette.

Der findes en mindre bestand af blåhat, der bør frahegnes i perioden juni-august, for at sikre dens forekomst i dalen. ENS undersøger den eksakte lokalitet nærmere, og vender tilbage. Det er muligt, at Jens kender til denne.

5/ Invasive arter og problemarter – plan for bekæmpelse

Der findes flere planter, der breder sig invasivt i Svartingedal. I første omgang fokuseres på bekæmpelse af japansk pileurt og ørnebregne, der begge overskygger og udkonkurrerer lyskrævende mindre planter. Begge har et stort spredningspotentiale, og kan være svære at komme af med, når de først har etableret sig. FVF driver alle sine arealer økologisk, og der anvendes derfor aldrig sprøjtemidler på naturreservaterne. En systematisk manuel indsats er derfor helt essentiel for at kunne komme planterne til livs og for sikre, at de ikke spreder sig yderligere. De registrerede forekomster af ovennævnte planter ses på kortet nedenfor.

Ser i planterne andre steder end de på kortet registrerede bevoksninger, må I meget gerne melde det ind, så bekæmpelsen kan starte tidligt. Veletablerede bevoksninger er langt sværere at komme til livs end nye bevoksninger. Det må forventes at bekæmpelsen af begge planter kommer til at tage mellem 2-10 år, afhængigt af hvor mange gange årligt de skæres ned, og i hvor høj grad græsningen bidrager til bekæmpelsen.

Kendte bevoksninger af pileurt markeret med rødt. Kendte bevoksninger med ørnebregne markeret med gult. Tallene henviser til prioriteringen for bekæmpelsen, hvor 1 prioriteres højest.

Pileurt

Japansk pileurt spreder sig kun vegetativt i Danmark, men kan genspire fra rodstykker på blot 0,5 cm. Den er meget svær at komme af med og kan sende jordudlæggere ud op til 10 m fra den oprindelige bevoksning. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på nye skud i området nær den oprindelige bevoksning, og man skal desuden være ekstra opmærksom på ikke at sprede selv små rodstykker under bekæmpelsen.

Førstegangspølse: Alle gamle skud fjernes og afbrændes i brændetønde. Roden medtages i videst muligt omfang, men pas på den ikke spredes. Der indkøbes en brændetønde til formålet, hvor materialet umiddelbart kan afbrændes på dagen. Arbejdsgruppen har aftalt **arbejdsdag 9. april**, hvor dette udføres. Efter endt afbrænding efterlades en pose med grensaks+skovl/spade i tønden, der aflåses med kodelås. Tønden placeres udenfor hegningen nær det grønne kryds (se luftfoto ovenfor). Opvæksten markeres med markeringspæle – én i hvert hjørne ved den større sydlige bevoksning og én centralt i den mindre nordlige bevoksning udenfor hegningen. Områderne eftersås med græsblanding.

På dagen skal bruges:

- brændetønde (bores og udskæres)
- sten til at placere tønden på
- grensakse
- skovl/spade
- pose til opbevaring af grej
- kodelås
- 5 stk. markeringspæle
- græsfrø
- evt. kort

Gederne forventes at tage en del af genvæksten indenfor heget, men det kræver systematisk overvågning at komme planterne endeligt til livs. Der laves derfor et vagtskema (se nedenfor), hvor der min. én gang hver 14. dag eftersøjes for genvækst. Genvæksten placeres i tønden, og der afbrændes efter behov. Grensaks og håndskovl ligger altid i en pose øverst i tønden, så remedierne altid er ved hånden. Tønden aflåses med kodelås.

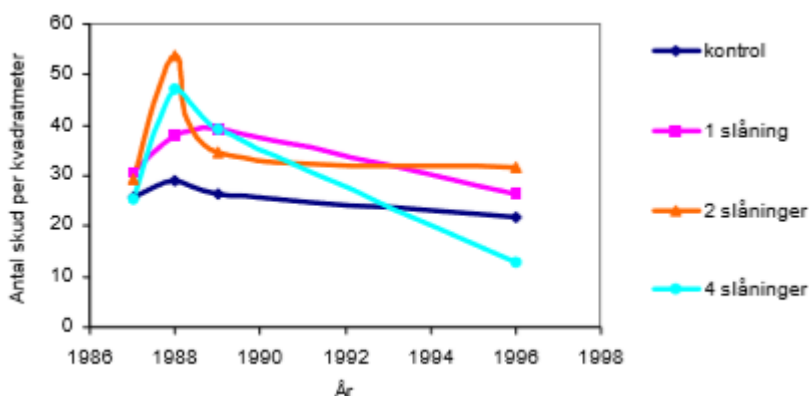
Bekæmpelsen kan således skitseres:

1. **Årlig arbejdsdag**, hvor der slås og opgraves skud og stængler! På den bare jord udsås økologiske frø af hjemmehørende græsser, der allerede findes i Svartingedal.
2. **Systematisk overvågning** med oprykning af skud i vækstsæsonen. Der aftales et vagtskema, hvor der oprykkes hver anden uge. Vær opmærksom på, at der kan findes skud op til 10 meter væk fra oprindelig bevoksning. Se skema sidst i referatet.
3. **Overvågning i hele naturreservatet**. Meld ind, hvis du ser pileurt andre steder i naturreservatet, også hvis du kun har en formodning. Tidlig bekæmpelse er vigtig!

Naboerne på Svartingegård bekæmper selv japansk pileurt, og sørger for at planterne ikke spredes til deres arealer.

Ørnebregne

Ørnebregnen spredes både vha. sporre, men også ved kraftige jordstængler. Planten er giftig og undgås af kvæg og geder, der dog spiser friske skud. En effektiv bekæmpelse er gentagne årlige slåninger (helst fire i midt i juni, juli, august og september).

Bornholms Regionskommune fjerner som udgangspunkt de døde planter fra forrige vækstsæson. Efterfølgende eftersår arbejdsgruppen med græsblanding, således at der etableres et konkurrerende plantedække, der ligeledes gør arealerne mere attraktive for kvæg og geder. Arbejdsgruppen vurderer over sommeren i hvilket omfang, der er tid og kræfter til at slå ørnebregnerne. Ørnebregnerne slås med buskrydder eller le tæt ved jorden.

6/ Ture i Svartingedal

FVF's naturvejleder Allan Gudio Nielsen afholder Fuglenes Dag, **søndag 26. maj kl. 10 – 13.** Søren Sillehoved afholder ture i Svartingedal bl.a. flere onsdage i foråret fra kl. 10 - 12.

7/ Kommende arbejdsopgaver og arbejdsdage

Se også skema sidst i referatet.

7.a Rydning af rød-el

Arbejdsgruppen slår og fjerner igen rød-el fra engen. Arbejdsdagen fastsættes til **24. august** og holdes i kombination med arbejdsgruppemødet.

Kaare efterspørger, om materialet kan brændes af. Dette er en mulighed, som ENS har snakket med kommunen om, der skal dog søges §3 dispensation først. I første omgang ser vi, hvor meget der bliver i 2019. Nu der kun skal ryddes for en enkelt vækstsæson, og hvor afgræsningen forhåbentlig hjælper med at holde genvækst nede, forventes der at være rød-el i langt mindre omfang. Ved at fjerne det afskårne materiale fra engen frem for at brænde det, fjernes mere næring fra de åbne enge, og kratbunkerne fungerer desuden som skjul og redepladser.

7.b Redekasser

Placeringen af redekasser kan indtastes på BRK's kort, og brugen af redekasserne overvåges over sæsonen. <https://drift.kortinfo.net/Map.aspx?page=AreallInformation&Site=Bornholm>.

Ved at klikke på -symbolet øverst til højre i menuen, kan man slå koordinatør til. Herefter kan koordinaterne ses nederst til venstre.

7.c Trædeplanker i overskud

Der er stadigvæk nogle trædeplanker til overs fra sikring af stien. Enkelte kan bruges til at sikre stien nedenfor Jættebold. Klaus foreslår, at de øvrige kan bruges til at udlægge som siddepladser på to stubbe. Det er en god idé, da vejen for mange er lang, og der mangler hvilepladser på turen. Klaus har desuden god erfaring med at sikre glatte planker med stenmel, og vil gerne stå for dette. Mange tak for det!

8/ Eventuelt

Gruppen opfordres til at tage billeder af deres aktiviteter i Svartingedal. Billederne må meget gerne videresendes til ENS/MEL eller Hanne sammen med lidt tekst til brug på hjemmesiden. Det betyder meget for nye interesserede arbejdsgruppemedlemmer, at de kan se, at der er en aktiv gruppe i naturreservatet.

Mange tak til Mads og hans familie for husly, varme drikke og hyggelig stemning.

De bedste hilsner
Emilie

TIL KALENDEREN:

Kommende arbejdsdage	
9. april	Rydning, (opgravning) og afbrænding af pileurt
24. august	Rydning af rød-el på engen
24. august	Arbejdsgruppemøde afholdes i naturreservatet

Arbejdsopgaver i Svartingedal

	Kommentarer / ansvarlig arbejdsgruppen	Er gjort	Udføres forår/sommer 2019	Udføres efterår/vinter 2019
Faste opgaver:				
Rydning af stien - løbende	Kontakt Klaus, hvis I ser fald af større træer over stien.	X	(X)	(X)
Bekæmpelse af pileurt	Se punkt 5 samt skema s. 6		X	X
Bekæmpelse af Ørnebregne	Se punkt 5		X	
Rydde rød-el fra eng	Se punkt 7.a	X	X	
"Folder ansvarlig"	Foldere står p.t. hos Mads der sørger for fordele foldere. Se punkt 3		X	X
Registrering af ynglefugle i redekasser			X	
Andre opgaver:				
Ophæng af redekasser	Mange tak for flotte redekasser!	X		
Udlægning af trædeplanker	Se punkt 7.c	X		
Siddeplanker	Se punkt 7.c		X	
Opsætning af skilte vedr. afgræsning	Klaus	X		
Registrering af redekasser på kort	Se punkt 7.b		X	
Skridsikring af planker med stenmel	Klaus		X	

Ansvarlig for efterrydninger af japansk pileurt (oprykkes 2 gange pr. "vagt", i starten af og midt i måneden)	
Maj	Mads
Juni	Kåre
Juli	Klaus
August	Mangler
September	Mangler